

Toprak İşleme Alet ve Makinaları Dersi

**Toprak İşleme Tekniđi Açısından Önemli Bazı Toprak Parametreleri
Toprak İşleme Alet ve Makinalarının Tarihçesi ve Sınıflandırılması
Basit El Aletleri**

**Prof. Dr. İlknur DURSUN
e-mail: dursun@agri.ankara.edu.tr
Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Tarım Makinaları ve Teknolojileri Mühendisliđi Bölümü**

2017

- **Toprak İşleme Alet ve Makinaları Dersinde Yararlanılan Ders Kitabı:**
- **«DURSUN, İ., 2015. Toprak İşleme Alet ve Makinaları. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Yayın No: 1618, Ders Kitabı: 570, 584 s., Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.»' dır.**
- **Slaytlar, tümüyle yukarıda belirtilen ders kitabından yararlanılarak hazırlanmıştır. Slaytlarda yer alan kaynaklara bu ders kitabının kaynaklar bölümünden ulaşılabilir.**

Toprak Penetrasyon Direnci

Toprak penetrasyon direnci ya da toprağın koni indeksi, toprağın dinamik özelliklerdendir. Toprak penetrasyon direnci; toprak üst yüzeyinden başlayarak penetrometre ucunun toprağı standart bir hızla (1.83 m/min) delmesi sırasında penetrometre ucunun birim alanına karşı gelen toprak direnç kuvveti olarak tanımlanır. Penetrometre, toprak penetrasyon direncinin ölçülmesinde kullanılan ölçüm aletidir (Dursun 2015).

Özgül Toprak Direnci ile Özgül Çeki Direnci Arasındaki İlişki

$$k = k_o \cdot \sqrt{v}$$

Burada;

k : Herhangi bir ilerleme hızındaki özgül çeki direnci (kN/m²),

k_o : 1 m/s ilerleme hızındaki özgül çeki direnci (kN/m²),

v : İlerleme hızı (m/s)' dir (Dursun 2015).

Toprak İşleme Alet ve Makinalarının Sınıflandırılması

- Toprak işleme aşamaları,
- Çeki kaynağı tipleri,
- Traktör kuyruk milinden hareket alınıp alınmaması,
- İşleyici parça tipleri,
- Toprağa etki şekilleri,
- Toprağa uyguladıkları kuvvetin yönü,
- Çatı şekilleri,
- İş derinliği gibi faktörlere göre sınıflandırılırlar (Dursun 2015).

Toprak İşleme Aşamalarına Göre Sınıflama

- **Birincil toprak işleme alet ve makinaları**
(kulaklı pulluklar, diskli pulluklar vb.),
- **İkincil toprak işleme alet ve makinaları**
(kültivatörler, tırmıklar, toprak frezeleri,
merdaneler, tarla sürgüleri vb.)
(Dursun 2015).

Toprak İşleme Aşamalarına Göre Diğer Sınıflama

- Birincil toprak işleme alet ve makinaları,
- İkincil toprak işleme alet ve makinaları,
- Üçüncül toprak işleme alet ve makinaları,
- Birincil toprak işleme kombinasyonları,
- İkincil toprak işleme kombinasyonları,
- Birincil ve ikincil toprak işleme kombinasyonları (Dursun 2015).

Bazı Birincil Toprak İşleme Alet ve Makinaları

- Kulaklı ve diskli pulluklar,
- Parabolik pulluklar,
- Çizeller,
- Dekompaktörler,
- Dipkazanlar,
- Belleme makinaları,
- Diskli tırmık+çizel kombinasyonları,
- Diskli sırt yapıcılar,
- Listerler,
- Ağır diskli tırmıklar,
- Ağır toprak frezeleri,
- Döner başlıklı kuyruk mili tırmıkları (Dursun 2015).

Bazı İkincil Toprak İşleme Alet ve Makinaları

- Dişli tırmıklar,
- Yaylı tırmıklar,
- Diskli tırmıklar,
- Döner tırmıklar,
- Kuyruk mili tırmıkları,
- Tarla kültivatörleri,
- Ot yolucular,
- Toprak frezeleri,
- Merdaneler,
- Tarla sürgüleri,
- Yaylı kültivatör + döner tırmık + sürgü kombinasyonu (Dursun 2015).

(Dursun 2015)

İşleyici Parçalarının Toprağa Uyguladıkları Etki Şekillerine Göre Sınıflama

- Toprağı şeritler halinde kesip devirerek yüzey artıklarını gömen ve aynı zamanda toprağı kabartarak işleyenler (yarı bükük kulaklı pulluklar, tam bükük kulaklı pulluklar gibi),
- Toprağı devirmeden alttan yırtarak işleyenler (çizeller, dipkazanlar, parabolik pulluklar gibi),
- Toprağı karıştırarak işleyenler (toprak frezeleri, diskli tırmıklar gibi),
- Toprağı bastırarak işleyenler (merdaneler, spiral döner tırmıklar gibi) (Dursun 2015).

İşleyici Parçalarının Toprağa Uyguladıkları Kuvvetin Yönüne Göre Sınıflama

- Toprağın alt kısımlarına doğru kuvvet uygulayarak çalışanlar (düz merdaneler, dip bastıran merdaneler gibi),
- Toprağın alt kısımlarından yukarıya doğru toprağı hareketlendirecek şekilde kuvvet uygulayarak çalışanlar (kulaklı pulluklar, kazayağı uç demirli tarla kùltivatörleri gibi),
- Her iki yönde kuvvet uygulayarak çalışanlar (toprak frezeleri, döner tırmıklar gibi) (Dursun 2015).

İş Derinliğine Göre Toprak İşleme Alet ve Makinalarının Sınıflanması

- Çok derin toprak işleme yapanlar ya da iş derinliği ortalama olarak 40-60 cm ve üzerinde olanlar (dipkazan gibi),
- Derin ya da esas toprak işleme yapanlar ya da iş derinliği ortalama 25 cm veya 15-40 cm arasında değişenler (kulaklı pulluk, diskli pulluk, çizel, rototiller gibi),
- Yüzeysel toprak işleme yapanlar ya da iş derinliği ortalama olarak 5-15 cm arasında değişenler (diskli tırmık, dişli tırmık, döner tırmık, merdane ve tarla sürgüsü gibi) (Dursun 2015).

Başlıca Toprak İşleme Alet ve Makinaları

1. Pulluklar,
  - Kulaklı pulluklar,
  - Kulaklı anız bozma pullukları,
  - Diskli pulluklar,
  - Diskli anız bozma pullukları,
  - Parabolik pulluklar,
2. Belleme makinaları,
3. Kültivatörler,
  - Tarla kültivatörleri,
  - Çizeller,
  - Dekompaktörler,
  - Dipkazanlar,
  - Dren pullukları,
  - Ot yolucular,
  - Listerler,
4. Toprak frezeleri,
5. Tırmıklar,
  - Dişli tırmıklar,
  - Yaylı tırmıklar,
  - Diskli tırmıklar,
  - Döner tırmıklar,
  - Kuyruk mili tırmıkları,
6. Anız bozma alet ve makinaları,
7. Merdaneler,
8. Tarla sürgüleri,
9. Yabancı ot kontrolünde kullanılan alet ve makinalar,
10. Alet ve makina kombinasyonlarından oluşur.